GLOBAL  
INITIATIVE ON  
PSYCHIATRY

До  
г-н Хасан Адемов  
Председател на Комисията по труда,  
социалната и демографска политика  
Народно Събрание  
Република България

### СТАНОВИЩЕ

От Валентина Герганова Христакева, изпълнителен директор на Фондация „Глобална инициатива в психиатрията - София“

*Относно: Проект на Закон за физическите лица и мерките за подкрепа*

Уважаеми господин Адемов,

„Глобална инициатива в психиатрията – София“ е организация, която повече от 16 години работи в България по посока въвеждане на хуманни и ефективни практики за хора с психично-здравни трудности. В портфолиото на организацията са включени редица пилотни за страната проекти, целящи гарантиране на равните права на хората с психични проблеми и въвеждане на механизми за ефективно прилагане на подкрепа и защита, в случай че тези права са нарушени.

След ратифицирането на Конвенцията за правата на хора с увреждания от Р България, правно и морално задължение на нашата държава е да промени законовата рамка за дееспособността на хората с увреждания, в съответствие с парадигмално новия подход към лицата с психични увреждания, залегнал в този международен правен акт.

Институтът на запрещението е атавистична мярка за закрила на лицата с психични увреждания, която, макар в началото създадена с цел защита на техните интереси и права, днес отдавна е показала нефункционалната си, деформирана същност и се е превърнала в мярка за контрол, злоупотреба и накърняване правата, достойнствата и качеството на живот на хората с увреждания.

България прие Конвенцията за защита правата на хората с увреждания през 2006 г., но успя да я ратифицира едва през 2012 г. Никой към този момент не може да каже колко хора с психични увреждания бяха поставени под запрещение през този период. Никой към този момент няма да поеме моралната отговорност за това, че тези хора живеят тотално обезвластени да вземат решения, които касаят техния личен живот. Лошото е, че дори след ратифицирането на Конвенцията, поставянето под запрещение продължава да се практикува. Няма да е алегорично, ако кажем, че има не малко случаи, в които поставянето под запрещение е равно на лишаване от свобода (Делото „Станев срещу България“).



Във връзка с горното, ние считаме, че предложеният законопроект за физическите лица и мерките за подкрепа вълнува най-вече с това, че поставя акцент върху капацитета за самостоятелно справяне на човека, върху неговия личен избор и правото му да има такъв. Предложените мерки са не само изключително хуманно и зачитащо правата изградени, но предлагат и един професионален, съвременен и съответстващ на Конвенцията за правата на хората с увреждания механизъм за подкрепа.

Предложените мерки за подкрепа на лицата с психични разстройства са напълно реализируеми и гарантират участието на хората с психични увреждания в решения, които касаят тяхното битие. Законопроектът дава възможност за авторство на хората с психични увреждания над собственият им живот. Не на последно място отразява съвременните тенденции в световен мащаб при работа с хора с психични разстройства, тъй като ясно изразява вярването, че заместването на волята и желанията не са път, който води към самостоятелен и автономен живот на засегнатите от психично страдание – цел, която смятам, е обща за всички нас.

Законопроектът предлага радикална, концептуална промяна в начина, по който мислим и се отнасяме към правата на една уязвима група от населението. Ние дължим на тези хора възможност да се развиват, което е абсолютно невъзможно, ако продължаваме да им отнемеме основни човешки права. Ние дължим на тази уязвима група не обгрижване и заместване на решенията, а подкрепа за практикуване на умения за самостоятелно справяне с предизвикателствата на живота. Ние дължим на тази група не опекунство, а партньорство, не гражданска смърт, а обществено включване. Ние им дължим и правото да живеят достойно.

Въпреки общата подкрепа към законопроекта, е важно да отбележим, че в настоящият му вариант е направено изменение, което ние считаме, че влияе негативно върху неговото качество.

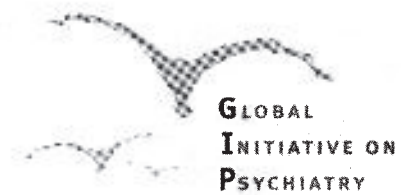
Тази промяна е свързана с отпадането на мярката „насочване към социална услуга“, която беше предвидена в предишен вариант на този законопроект.

Смятаме, че социалните услуги играят изключително важна роля в процеса на развиване на капацитет за вземане на решения у хората с психично-здравни трудности и неотчитането на важността на този факт, чрез отмяна на съществуваща такава мярка, която присъществеше в предишен вариант на законопроекта, е сериозна пречка пред успешната интеграция и възможността за упражняване на права.

Международната практика и редица изследвания показват, че една от важните функции на социалните услуги по подкрепа е работа с човека, който има трудност в процеса на вземане на решения по:

1. Определяне на сферите, където тези трудности се наблюдават и
2. Развиване на капацитет за вземане на решение в тези конкретни сфери.

При ефективна работа на тези услуги, за голяма част от хората, които са ползвали социални услуги по подкрепа, не се налага определяне на други, често по-ограничаващи мерки.



В този смисъл, смятаме, че мярката „насочване към социална услуга“ през Дирекция „Социално подпомагане“, би била изключително важна първа мярка за всеки човек, който попада в обхвата на целевите групи на предложението законопроект.

Вярвам, че законопроектът за физическите лица и мерките за подкрепа ще прекъсне порочния кръг на запрещението и ще даде възможност за огромен скок в културалното и морално развитие на цялото ни общество по посока на уязвимите обществени групи.

Фондация „Глобална инициатива в психиатрията – София“ изцяло подкрепя проекта на Закон за физическите лица и мерките за подкрепа.

С уважение:

Валентина Христакева  
Изпълнителен директор  
Фондация „Глобална инициатива в психиатрията – София“